

www.foaia.hu

foaia@foaia.hu

www.facebook.com/foaiaromaneasca

Preț: 300 de forinți
Cu abonament: 130 de forinți

FONDAT ÎN 1951

FOAIA românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

ANUL LXX NR.18

Vineri,
1
MAI
2020

20018

9 771418 834006

La mormântul
lui Gojdu,
în Duminica Tomii

(Pagina 2)

Cum trăiește comunitatea
românilor din Ungaria
în vremea pandemiei?

(Paginile 3 și 12)

Plantă de leac
din luna mai –
Rostopasca

(Pagina 9)

Calendar ortodox

4 mai, luni, Sf. Mc. Pelaghia; Sf. Cuv. Valerian și Nichifor
5 mai, marți, Sf. M. Mc. Irina; Sf. Mc. Neofit, Gaie și Gaian
6 mai, miercuri, Sf. și Dreptul Iov; Sf. Cuv. Mamant, Pahomie și Ilarion
7 mai, joi, Arătarea semnelor Sf. Cruci pe cer la Ierusalim; Sf. Mc. Acachie și Codrat
8 mai, vineri, +) Sf. Ap. și Ev. Ioan; Sf. Cuv. Arsenie cel Mare; Sf. Emilia
9 mai, sâmbătă, Aducerea moaștelor Sf. Ier. Nicolae la Bari; Sf. Prooroc Isaia; Sf. Mc. Hristofor
10 mai, duminică, Sf. Ap. Simon Zilotul; Sf. Cuv. Isihie Mărt. și Lavrentie. Duminică a IV-a după Paști (a slăbănogului de la Vitezda)

Omul săptămânii

Nicolae Tonitza

Nicolae Tonitza a fost un pictor și grafician român, interpret al „tristețelor luxuriant colorate” și al unor sincere simțăminte de revoltă mocnită și îndelung resemnată.

S-a născut la 13 aprilie 1886, la Bârlad. În 1902 părăsește Bârladul pentru a se înscrie la Școala națională de Belle-Arte din Iași. În 1908 pleacă în Germania, la München, unde este admis la Königlich Bayerische Akademie der Bildenden Künste (Academia regală bavareză de arte frumoase) în clasa profesorului Hugo von Habermann. Expune la *Kunstverein*, trimite caricaturi la revista *Furnica* și articolul „Importanța criticii de artă” la revista *Arta română* din Iași, care reprezintă debutul său în publicistică. Părăsește Germania, fără să-și fi terminat studiile, și călătorește în vara anului 1909 în Italia și în toamnă în Franța, unde rămâne pentru doi ani la Paris. Aici frecventează atelierul lui Pierre Laprade și face studii după pictori celebri. Problemele impresionismului, cuceririle postimpresioniștilor și, nu mai puțin, modul decorativ de a gândi, compoziția și fastul stilului *belle époque* îi vor determina hotărâtor opțiunile estetice. Pictează peisaje, portrete și compoziții, pe care le expune în atelierul său din Montparnasse. În 1912 termină cursurile Școlii naționale de Belle-Arte și obține prin concurs certificatul de „pictor bisericesc”. Va zugrăvi bisericile din Scorțeni, Siliște, Poeni, Văleni și altele. În perioada 1921–1924 locuiește la Vălenii de Munte. În 1924 expune la *Bienala din Veneția*, iar un an mai târziu – împreună cu Francisc Șirato, Oscar Han și Ștefan Dimitrescu – întemeiază „Grupul celor patru”. Tonitza, între timp considerat „cel mai de seamă” pictor român în viață, expune și în străinătate: Barcelona (1929), Amsterdam (1930), Bruxelles (1935).

În 1933 ocupă catedra de pictură la Academia de Belle-Arte din Iași, rămasă vacantă în urma decesului lui Ștefan Dimitrescu iar în 1937 devine rector al Academiei. În anii 1933 și 1934 pictează împreună cu Francisc Șirato în Dobrogea, realizând o serie de tablouri și desene cu peisaje din Balci. În 1939 se îmbolnăvește grav și la 26 februarie 1940 se stinge din viață.

Poza săptămânii

Primăvară mascată

Pe copertă: Cu ocazia Zilei Mamelor, care în Ungaria se sărbătorește în prima duminică din luna mai... Mama și copilul, pictură de Nicolae Tonitza

La mormântul lui Gojdu, în Duminica Tomii

Începând din anul 1992, la inițiativa Societății Culturale a Românilor din Budapesta, românii din capitala Ungariei se deplasează în fiecare an, în Duminica Tomii (prima după Paști), la mormântul familiei lui Emanuil Gojdu aflat în cimitirul Kerepesi, pentru a săvârși un parastas, a aprinde o lumânare și a așeza flori la locul de veci al marelui mecena al culturii române.

Respectând restricțiile din zilele noastre, cauzate de pandemia de coronavirus, un mic grup de români din Budapesta au hotărât să nu se întrerupă această tradiție de aproape 30 de ani. Preotul paroh Marius Maghiaru, de la Parohia Ortodoxă Română din Budapesta și membrii Autoguvernării Românești din sect. VII, au cinstit și de această dată memoria lui Gojdu, în duminica trecută deplasându-se în cimitirul Kerepesi și așezând flori pe mormânt și rostind rugăciuni pentru sufletele celor adormiți din familia lui Emanuil Gojdu.

*

Cum am amintit și noi în numărul anterior, în weekendul trecut era programată să se țină la Budapesta ediția din acest an a simpozionului Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria, acesta fiind însă amânat din cauza epidemiei. În Duminica Tomii, dr. Maria Berényi, directoarea ICRU a postat pe pagina sa de Facebook textul discursului nerostit, la mormântul lui Gojdu, cu ocazia împlinirii în 2020 a 150 de ani de la moartea acestuia. Cităm din acest discurs nerostit:

„În 3 februarie s-au împlinit 150 de ani de la moartea mecenatului Emanuil Gojdu. Evocarea memoriei sale, în acest context aniversar, nu este numai un fapt de conștiință publică, ci și unul de exprimare a unei recunoștințe postume, pentru acele fapte, care l-au așezat în eternitate. Uneori nedreptățită de contemporani, într-un timp condamnată la uitare de posteritate, timp de o jumătate de veac marginalizată de istoriografie, figura lui Emanuil Gojdu reclamă astăzi o legitimă și firească atenție. Moștenirea lui Emanuil Gojdu e un subiect chinuitor, care a fost prea mult ținut în sertar și nu a fost adus la cunoștința românilor și maghiarilor. Aprecierea obiectivă a istoriei trebuie să fie că Emanuil Gojdu, prin sentimentele sale, prin manifestările sale politice, culturale ca și prin celebrul său testament, s-a arătat a fi un om de excepție, un om al faptelor și un bun român/macedoromân. (...) De la moartea sa au trecut 150 de ani. Dacă s-ar ridica din mormânt ar vedea că nu mai există Fundația Gojdu, în pasajul Gojdu din Budapesta, în afară de capela ortodoxă, nimic nu mai are caracter românesc. În acest moment, din moștenirea lui este accesibilă doar entitatea morală și intelectuală, fiind de cea mai mare actualitate. Ar mai vedea că românii din Budapesta sunt cei mai apropiați de subiectul Emanuil Gojdu și de 28 ani au o preocupare renăscută, pentru a-i cultiva memoria și omagia amintirea”, scrie Maria Berényi.

E.Ș.

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Cum trăiește comunitatea românilor din Ungaria în vremea pandemiei?

Pandemia de coronavirus a pus întreaga țară, ca de altfel mai toate guvernele lumii, la grea încercare. Una din care nu se știe cum va ieși, pe mai multe planuri. Conform acestor restricții am făcut și noi un sondaj cu câțiva români din diferitele localități ale comunității noastre din Ungaria, care ne-au convins că și în condițiile atât de neobișnuite precum cele generate de criza coronavirusului ei nu deznădăjduiesc, se descurcă cum pot mai bine.

dr. Maria Gurzău Czeglédi,

directoarea Liceului și Școlii generale „Nicolae Bălcescu” din Jula:

— Încercăm în continuare să ne adaptăm noii situații, care este o noutate pentru noi toți, profesori și elevi deopotrivă. Trăim vremuri de care nu au mai fost, dar sunt convinsă că prin grijă multă și prin respectarea restricțiilor, vom trece cu bine prin aceste încercări. Cursurile le predăm online pentru toate generațiile de copii care învață la noi. Pentru noi acum, pentru perioada imediat următoare, cea mai mare încercare va fi organizarea în aceste condiții ale examenelor de bacalaureat. Se știe că guvernul Ungariei a decis ca absolvenții de liceu din acest an să dea bacalaureatul numai în scris, astfel că și noi ne pregătim pentru examenele care vor începe în 4 mai. Conform ordinului ministerial, examenele în scris se vor ține în perioada 4–21 mai. În prima zi, pe 4 mai, elevii vor susține examenul la limba și literatura maghiară, pe 5 mai la matematică, pe 6 mai la istorie, pe 7 mai la engleză, pe 8 mai la germană. Examențele din limba și literatura naționalităților se va ține în ziua de 11 mai, dimineața de la ora 8.00, deci și la liceul nostru examenul la română va fi în această zi. Vom crea toate condițiile ca să respectăm ordinele impuse. Ni se cere ca într-o sală de examen să fie maximum zece elevi, dar noi am hotărât, deoarece avem la dispoziție destule săli, să îi împărțim pe cei 60 de absolvenți în opt săli. Sperăm să trecem cu bine, cu toții, peste aceste examene foarte importante în viața oricărui tânăr.

Eva Bocsor Karancsi,

președinta Autoguvernației Românești a Județului Bichiș:

— Cu siguranță că restricțiile prin care trecem ne-au afectat activitățile. Am renunțat la mai multe evenimente propuse pentru anul acesta, dar sperăm că în toamnă o să putem să ne bucurăm totuși de ceva evenimente. Suntem deschiși să ajutăm dacă cineva din comunitate ne înaintează cereri și încercăm să fim cât mai activi. Eu personal m-am ocupat înainte de sărbătorile pascale de vopsirea troiței și alte lucruri la Otlaca-Pustă. Am primit de la primărie un ajutor și am rezolvat așa cum am putut. Recent am primit o cerere din partea Autoguvernației Românești din Micherechi de a susține inițiativa primăriei, care a avut până acum în întreținere grădinița de naționalitate română din Micherechi, pentru a preda dreptul de administrare pentru Autoguvernația Românească Locală. Așadar, ca președinte a autoguvernației județene, am aprobat această inițiativă cu data de 21 aprilie 2020. Lucrurile merg înainte, trebuie să avem răbdare și sunt sigură că o să se rezolve toate.

Iulia Olteanu,

directoarea Școlii generale și grădiniței românești „Lucian Magdu” din Bătania:

— Când s-a anunțat starea de urgență vă spun drept că nici nu am avut timp prea mult de gândire, am meditat câteva momente, după care mi-am sunat câțiva colegi, precum și informaticianul administrator de sistem al școlii și am apelat la colegii care sunt deschiși spre internet, ce putem noi aplica în funcție de condiții și de copiii noștri. În prima zi ne-am adunat toate ideile și două zile mai târziu au fost puse în practică și a pornit predarea online, cu ajutorul platformei classroom. Totul merge de atunci foarte bine, însă pentru copiii care, din păcate, nu au posibilitatea de a corespunde cu noi prin internet, le trimitem indicații prin sms sau poștă și toată lumea s-a putut încadra în acest sistem, bineînțeles cu eforturi foarte mari și din partea părinților. Profesorii sunt deschiși și lucrează cu elan. Le este dor de școală atât lor cât și copiilor. Ceea ce ne necăjește este faptul că nu putem organiza serbările de sfârșit de an, însă o să ne gândim cum să-i recompensăm pe copii anul acesta, să nu creadă că i-am uitat. Privind și școlarizarea, anul acesta s-a făcut mai deosebit, fără evenimente, porți deschise, etc. Ne-am încadrat în perioada de înscriere primită și avem înscriși pentru clasa întâi a anului viitor școlar 14 copii, iar la grupa mică a grădiniței au fost înscriși 11 copii. Dacă nu erau aceste restricții poate se înscriau și la noi mai mulți, dar suntem mulțumiți și așa. Sunt așteptați cu toții cu mult drag și sperăm ca viitorul an școlar să le aducă mult succes!

Ana Ciotea,

directoarea Grădiniței românești din Jula:

— Asemenea celorlate instituții de învățământ și noi am reușit prin platforma online să comunicăm cu părinții și să le trimitem copiilor din fiecare grupă ce au de făcut acasă. De săptămâna viitoare o să avem însă la grădiniță câte doi sau trei copii în fiecare grupă, deoarece părinții care încep să lucreze nu au cu cine să-i lase acasă. Așa că încet, încet o să revenim la normal. Înscrierile la grădiniță au decurs fără probleme, avem înscriși deja 27 de copii, însă despre serbarea de absolvire a grădiniței nu știm încă din păcate nimic. Noi sperăm ca într-un cerc restrâns să reușim totuși să organizăm o serbare, dacă ne va fi permis, chiar și mai târziu puțin. Lucrările de construcție ale sălii de sport sunt finalizate, însă nu dispunem de aprobarea de funcționare pe care o așteptăm în decursul săptămânii viitoare. În rest, totul este bine, lucrările la curtea grădiniței sunt în curs și așteptăm cu brațele deschise să se întoarcă la noi copilașii, într-o grădiniță frumoasă și primitoare.

(Continuare în pagina a 12-a)

Tinerii baptiști și penticostali din Micherechi, uniți în cântare în vremuri grele

Paștile din acest an au adus multe bucurii în sufletele creștinilor baptiști și penticostali din Micherechi, alături de vestea îmbucurătoare a Învierii Domnului Isus Cristos. Cu toate că trăim vremuri grele, când din cauza pandemiei de coronavirus suntem nevoiți să stăm acasă, iar majoritatea bisericilor și-au închis ușile în fața credincioșilor tocmai pentru a-i proteja pe aceștia de o eventuală contaminare, pastorii transmit mesajul Domnului pentru creștini pe cale digitală, prin predici difuzate online.

La Micherechi, conducerile bisericilor baptistă și penticostală au hotărât să transmită predici pe canalul Youtube, tocmai pentru a-i ține aproape pe credincioși și în aceste vremuri de încercare. Tinerii bisericilor au căutat și ei cum ar putea contribui în continuare la viața creștină a comunității și așa s-a născut, chiar de Paști, două videoclipuri transmise pe canalul Youtube și de care s-au bucurat nu doar membrii bisericilor, ci oricine care a putut urmări aceste inițiative laudabile.

De acest mare interes dă dovadă faptul că primul clip, realizat de tinerii și copiii baptiști, a reușit să adune, de la lansarea lui din 19 aprilie și până în momentul când aștern pe hârtie aceste rânduri (27 aprilie), 1670 de vizionări.

„Ne-am gândit ca să facem ceva și noi, tinerii, încă din momentul când a început transmiterea programelor online ale bisericii noastre, dar a trebuit să treacă puțin timp până s-a încheiat acea echipă care a pus lucrurile în mișcare”, ne-a mărturisit *Andreea Crețu*, fiica pastorului *Petrică Crețu*. „Coordonatorul principal este *Cristian Ruja*, ajutat de *Samuel Gherman*, iar de partea tehnică la piesa de Paște s-a ocupat *Matei Martin*. Sunt o adevărată echipă cu care suntem binecuvântați.”

Piesa lansată la Paști a purtat titlul „Tot ce sunt...”, iar cea din duminica trecută, 27 aprilie, s-a intitulat „Credința mea eu o zidesc”.

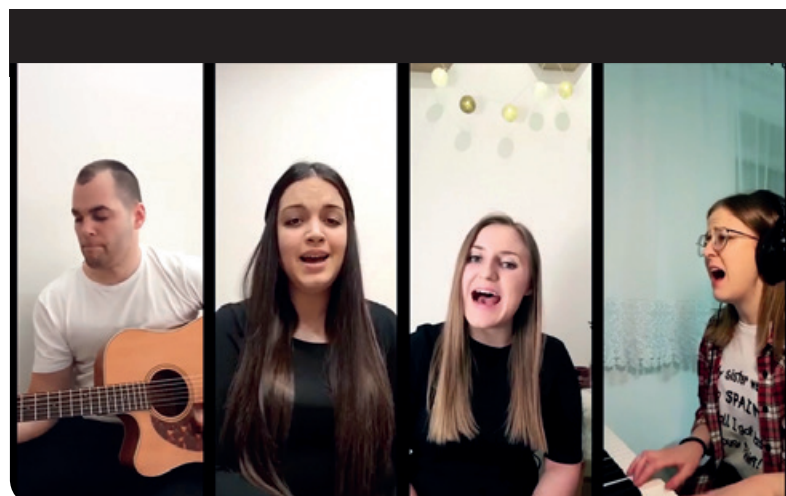
„De mai mult timp urmăream cu atenție înregistrările altor frați de-ai noștri, și ne-am gândit că voce avem, instrumente avem, tehnica necesară o avem, hai să încercăm să venim și noi cu ceva nou, un fel de completare la prediciile transmise online din biserică noastră. Am vrut să le dăruim o bucurie în plus în primul rând membrilor din biserică noastră din Micherechi. O fost o încercare, la început nefiind siguri dacă va ieși ceva de calitate, dar îi mulțumim lui Dumnezeu că încercarea noastră nu a fost degeaba”, ne-a povestit *Samuel Gherman*. „Prima dată am făcut o înregistrare cu pian și chitară, pe care am trimis-o la toți tinerii care au dorit să ia parte la acest videoclip, și apoi ei s-au înregistrat fiecare la ei acasă cântând această piesă. Pot să spun că acest clip de cinci minute a necesitat multe, multe ore de lucru, dar ne bucurăm că ne-a ieșit ce ne-am propus.”

Liderul tinerilor din Biserica Baptistă din Micherechi este *Cristian Ruja*. „Ne-a luat ceva timp până ne-am făcut echipa care am lucrat la această înregistrare, dar cred că a ieșit bine. Împreună am ales cântarea pe care s-o înregistrăm pentru Paști și totul l-am făcut împreună. A fost un spirit de unitate în tot ce am făcut, pentru că tare am vrut să iasă ceva frumos și emoționant. Pot să spun că s-au bucurat și părinții noștri, precum și frații ceilalți din biserică de această activitate a noastră. Pregătim și un al treilea videoclip, care va fi transmis în duminica din 3 mai și care va fi dedicat mamelor, deoarece în prima duminică din luna mai, în Ungaria se sărbătorește mamele. Această cântare va fi cadoul nostru pentru mamele noastre și tuturor mamelor din biserică noastră”, ne-a mărturisit *Cristian Ruja*.

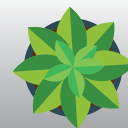

Tot de Paști a lansat prima piesă, cu titlul „În Taină / Rănilor Tale trăiesc”, și un grup de tineri din Biserica Penticostală nr. 1 din Micherechi, urmată în duminica trecută de videoclipul „Numele Tău”. Despre inițiativa acestor tineri ne-a vorbit *Diana Bogdan*: „S-a întâmplat să ne întâlnim cu frați mai în vârstă prin sat la noi, care ne-au spus că le este tare dor de întâlnirile de la biserică și de cântările tinerilor de la noi. Am urmărit cum fac alții și ne-am gândit să le facem și noi bucurie membrilor noștri din biserică și să înregistrăm o cântare. Momentul potrivit a fost la Paști. Partea tehnică a fost asigurată de *Ioan Rocsin* și *David Gurzău*. După ce am ales piesa, fiecare ne-am înregistrat acasă, iar băieții noștri tehnicieni au montat materialul și au făcut ceea ce putem vedea acum pe Youtube. Ne bucurăm că avem sute de vizionări, ceea ce înseamnă că strădaniile noastre au meritat”, ne-a spus *Diana Bogdan*, care a participat la aceste înregistrări alături de *Lavinia Bogdan*, *Enikő Rocsin* și *Toma Roșu*.

E.Ș.

LECȚII LA DISTANȚĂ

Învățământ românesc la distanță pentru toate generațiile (5)

Continuăm și în această săptămână lecțiile la distanță pentru toate generațiile de copii din comunitatea noastră, care învață la grădinițele și școlile generale românești, la liceul românesc din Jula și la catedrele de română ale facultăților din Ungaria.

În realizarea lecțiilor din această săptămână ne-au venit în

ajutor: profesorii Catedrei de Română din Seghedin: **dr. Mihaela Bucin, dr. Szabo Zsolt și dr. Petru Weber. Le mulțumim!**

Așteptăm în continuare colaborarea învățătorilor sau profesorilor, care doresc să contribuie la îmbunătățirea acestor pagini de ziar, dedicate copiilor și tinerilor români din Ungaria. **E.Ș.**

GRĂDINIȚĂ

Poezii și planșe de colorat dedicate mamelor

De ziua mamei
de Elena Farago

Eu nu sunt destul de mare
Ca să pot să-nvăț măcar,
De pe carte, o urare,
Și nu sunt destul de mare
Ca să-ți dau un dar.

Dar îți dau o sărutare,
Ici, pe obrăzor,
Și pe mâna asta care
Mă-ngrijește-n fiecare
Zi, cu-atâta dor!

Zile lungi și voie bună
Îți doresc eu mult,
Și mă rog de flori să-ți spună
Să mă ierți, mămică bună,
Că nu știu mai mult!

O să fiu cea mai cuminte
de Geta Nistor-Stanciu

Sunt o fată mititică
Și-o iubesc pe-a mea mămică.
Și pe tati îl iubesc
Și frumos eu vreau să cresc.

Mami, azi e ziua ta!
Chiocei în dar ți-oi da.
Obrazul de mi-l săruți
Și-ochisorii mei micuți!

Să primești, mămică mea,
Darul meu de ziua ta!
Și-o să fiu cea mai cuminte –
De-asta să-ți aduci aminte!

LICEU

Ajutorul nostru pentru absolvenții de la Liceul „N. Bălcescu” din Jula

Acum un an, profesorul universitar **dr. Szabó Zsolt**, lector de limba română la Catedra de Română din Seghedin a publicat în paginile revistei noastre un serial de 14 părți în care a analizat posibilele subiecte la bacalaureatul de română. Subiectele au cuprins analize de poezii și romane din literatura română, începând cu *Baltagul* lui Sadoveanu și terminând cu poezia *Plumb* de George Bacovia.

Zilele acestea, aflându-ne cu scurt timp înainte de bacalaureatul la română, vom relua și vom posta pe pagina de Facebook a revistei noastre toate cele 14 analize literare pentru a veni în ajutorul tinerilor noștri de la Liceul „N. Bălcescu”, care vor da bacalaureatul la română în ziua de 11 mai 2020.

Le dorim de pe acum tuturor mult succes!

E.Ș.

14 MAIE 2020 | Tineret | FOAIA românească

BACALAUREAT 2019

Universul datinilor și tradițiilor populare în romanul *Baltagul* de Mihail Sadoveanu

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

1

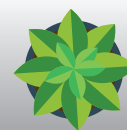
2

3

4

5

LECȚII LA DISTANȚĂ

LIMBA ROMÂNĂ

Etimologii grecești și latine

Limba română este în permanentă dezvoltare și în multe cazuri originea unui cuvânt poate fi total diferită de sensul actual. Când vine vorba de Grecia, majoritatea oamenilor, de regulă, își aduc aminte de miturile acestui stat și numele zeilor. La un moment dat, Grecia a avut un impact imens asupra dezvoltării culturii mondiale. Acest lucru a fost facilitat de filosofia, politica, literatura, arta și teatrul ei. Toate aceste elemente sunt atribute constante ale lumii moderne. În special în perioada fanariotă, limba română s-a îmbogățit cu foarte multe cuvinte din limba greacă. Profesorul George Ioanid, membru de onoare al Academiei Române a fost cel dintâi care a încercat să alcătuiască o listă a cuvintelor vechi grecești din limba română în *Dicționarul elino-românesc* volumul II, publicat în anul 1864.

Un termen cu origini elene folosit destul de frecvent este cuvântul școală, despre care am putea spune că are propria istorie. În limba greacă, *scholia*, însemna odihnă, timp liber, precum și inacțiune și mângâiere. Filozoful Greciei antice, Platon, a dat acestui cuvânt un sens ușor diferit. În discursul său, termenul *scholia* avea sensul de conversație sau lecție în timpul liber. Puțin mai târziu, scriitorul și moralistul de origine greacă, Lucius Mestrius Plutarchus, absolvent al Academiei lui Platon, a folosit termenul *scholia* cu sensul de indicare a unui exercițiu, sesiune de pregătire sau prelegere. Un alt cuvânt de origine greacă este *pedagog*, care provine de la termenul *pedagogos*, în traducere literală are sensul de învățător. Inițial, pedagogii erau numiți sclavi, care îi însoțeau pe băieți la școală și îi aduceau acasă de acolo. Puțin mai târziu, acest cuvânt a început să însemne *mentor* și *educator*.

În diverse lucrări lingvistice este demonstrată, alături de împrumuturile din limba greacă, ponderea elementului latin în vocabularul limbii române care este de 60–70% din totalul cuvintelor. Una dintre științele în care cuvintele cu etimologie greacă sau latină sunt utilizate frecvent este Biologia. Numele științific al plantelor, deseori, mai ales în grădinile botanice, este specificat în limba greacă sau latină (pădăie – *taraxacum officinale*, porumb – *zea mays*, usturoi – *allium sativum*). În Anatomie se folosește pentru definirea părților corpului uman o terminologie predominant latină, chiar dacă pentru anumite organe se folosesc termeni grecești latinizați (plămân, splină, ficat, rinichi). Denumirile bolilor în schimb sunt derivate din limba greacă precum: bronșită, anemie, malarie, variolă, iar în Farmacie vocabularul latin este un bun comun. Medicii și farmaciștii prescurtează în general rețetele în termeni latini, iar pe fiecare pachet de medicamente există în afara numelui internațional al medicamentului și denumirea lui latină, la fel cum pe fiecare medicament naturist pe lângă denumirea uzuală apare și termenul latin comun. În Meteorologie, denumirile norilor au o clasificare în limba latină, inițiată de Luke Howard în anul 1802. Chimistul de origine britanică a folosit patru cuvinte din limba latină ca bază a clasificării sale: *Cirrus* – fibros, asemenea părului; *Cumulus* – grămadă; *Stratus* – strat / nivel orizontal; *Nimbus* – care aduc ploaia. Combinând acești patru termeni și introducând prefixul *alto*, Howard a ajuns la clasificarea utilizată și în prezent a norilor.

Uneori, povestea cuvintelor este foarte surprinzătoare, cert este că, pe de o parte, limbajul separă oamenii, iar pe de altă parte, servește la unirea lor. Prin împrumuturi lexicale putem spune că au loc contacte etnice și deseori se stabilesc legături culturale, economice și sociale.

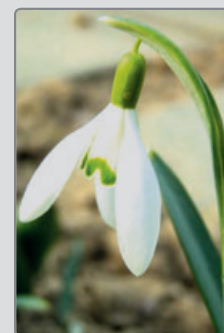
Dr. Szabó Zsolt, lector de limba română, ILR

Sitografie:

www.wikipedia.org
www.diacronia.ro
www.ik-ptz.ru

Liliac –
Syringa vulgaris (lat.)

Ghiocel –
Galanthus (gr.)

Anemone – *Anemone coronaria* (lat.)

LITERATURĂ

Interferențe literare maghiaro-române

„Nincstelenek” – „Deposedați”,
romanul copilului care crește
într-o societate abrutizată

Scriitorul și profesorul Szilárd Borbély (1964–2014) este considerat unul dintre cei mai însemnați reprezentanți ai literaturii maghiare contemporane. Unicul său roman, *Nincstelenek*, apărut în 2013, i-a adus un succes extraordinar atât la publicul cititor, cât și în rândul criticilor. Până în prezent, romanul a fost tradus în germană, engleză, spaniolă, catalană, franceză, italiană, olandeză, norvegiană, poloneză, cehă, croată, greacă și bulgară. Traducerea în limba română este predată unei edituri din România și sperăm că va apărea în curând, cu titlul *Deposedați*. Acțiunea romanului se petrece în anii 1960–1970, într-un mic sat de la extremitatea estică a Ungariei, la confluența a trei hotare: cel unguresc, cel românesc și cel sovietic. Szilárd Borbély își construiește romanul împletind ficțiunea cu istoria, inspirându-se din propria-i copilărie și prelucrând traumele familiei sale multietnice. Scriitorul își asumă strămoși maghiari, români, ruteni și evrei.

Romanul *Deposedați*, al lui Szilárd Borbély a fost inclus până acum câteva luni în programa disciplinei literatură maghiară pentru liceu, constituind și subiect pentru examenul de bacalaureat. Deși nu a mai primit loc în curricula națională, vom studia acest roman la cursurile universitare de interferențe literare, dar recomandăm ca romanul *Deposedați* să fie studiat și în liceu, poate în cadrul activităților extracurriculare, fiind o operă literară valoroasă și de interes pentru comunitatea românească din Ungaria.

Fără să fie conceput ca o carte de istorie, romanul reflectă transformările societății maghiare pe parcursul secolului al XX-lea, condiția minoritarului precum și a familiilor dezavantajate politic. E un roman inițiat, care pune problema creșterii și educației copilului, apoi a adolescentului de excepție, într-o lume abrutizată, deposedarea acestuia de orice încredere în oameni și în viitor. În aceste zile de pandemie, în care omenirea pare deposedată de normalitate și de

LECȚII LA DISTANȚĂ

speranță, traducătoarele Mihaela Bucin și Emőke Mihály oferă în premieră Foii românești, un fragment din romanul *Nincstelének*, de Szilárd Borbély, în limba română.

Și atunci, bunicul se apucă să vorbească despre lucruri de demult. Îmi place să-l ascult.

„Ascultă ce-ți spun acum”, zice. „Noi suntem români.”

„Cum să fim noi români”, îl întreb, „când nici nu știm românește?”

„Stră-stră-străbunicul lui bunică-ta, Traian Popescu, a știut”, răspunde.

„Și bunică-ta a știut, a învățat de la străbunică-sa. Când își ieșea din fire, numai românește suduia. Și pe alții românește îi ocăra. Așa știa să le zică...”

„Când a murit bunică-mea?” întreb.

„Încă nici nu se împliniseră cinci ani când ai făcut tu un an. Eram la cules de cucuruz. Seara am venit acasă de la muncă. S-a culcat și a murit. Atunci n-a mai suduit. Lucram din zori până la asfințit. A obosit. Și de viață a obosit. Multe ne-au fost rânduie în viața asta”, spune.

„Popeștii s-au tras din Berek, din familie de popă. Stăpânii, alde Károlyi, i-au adus în sat. Satul Berek pierise. Turcul și tătarul au jefuit tot iar pe oameni i-au omorât. După asta, multă vreme n-a fost nimic. Apoi s-au gândit alde Károlyi să aducă români. Au adus nouăsprezece familii, una dintre ele au fost Popeștii. Avram Popescu l-a chemat pe stră-stră-străbunicul stră-străbunicii tale. El era popa.

Ei au coborât din munți în Ardeal mai întâi, dar acolo n-au primit pământ. Numai bisericuța de lemn și-au adus-o cu ei. Și-au vândut oile și caprele ca să plătească dările. Stăpânul pământului era ungur, vara le-a dat de muncă, dar cum a venit iarna, n-au mai avut ce să lucreze. Au mai tăiat lemne, au mai despădurit, au mai salahorit, cât n-a fost îngheț. Dar repede s-a isprăvit mălaiul, s-a golit lada cu slănină. Garnițelor de untură li se vedea fundul. Iarna au jupuit coaja de pe copaci și au pisat-o ca să coacă din ea lipii. Până primăvara, le-au căzut dinții, pruncilor le-a picat părul, femeile erau și ele chele sub basmale. Parcă erau evreice. Așa că, atunci când agenții grofilor Károlyi au început să recruteze muncitori din Ardeal, s-au repezit bucuroși ca să îi ia și pe ei. Au venit aici. În locurile din care au plecat, n-au lăsat nimic, fiindcă n-au avut nimic. Numai bisericuța de lemn, în care nu era nicio bucată de fier, au demontat-o din nou. Nu erau în ea scoabe, nici cuie, nici șuruburi de fier. Era numai și numai din lemn. Au adus-o cu ei. Au montat-o aici, în satul vecin. Au lăsat deasupra munților ceața din zori, au lăsat gerul în părul înghețat, au lăsat în pădurile de brazi haitele de lupi care, câteodată, intrau în sate și răpeau copii. Și au lăsat în urmă și ucigașa foamete din primăvara aceea în care bătrânii oboșiți pleaseră înapoi, în țara lor îndepărtată de dincolo de munții albaștri. Popa a blagoslovit pământul, copacii, apele, apoi, sub îndrumarea lui și-au întemeiat aici un nou sat...

(Ediția originală: Borbély Szilárd, *Nincstelének*, Editura Kaligram, 2013)

Conf. dr. Mihaela Bucin, Catedra de limba și literatura română, Universitatea din Szeged

Pionieri din Jaca

(sursa foto: www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/SzazMagyarFalu-szaz-magyar-falu/zsaka)

ISTORIA ROMÂNIEI

Domnia lui Ștefan cel Mare
și a lui Vlad Țepeș

Ștefan cel Mare a fost fiul domnitorului Bogdan al II-lea și a intrat în Moldova cu ajutorul lui Vlad Țepeș pentru a-și ocupa tronul în 1457. Ștefan a transformat aparatul de stat și a reorganizat oastea țării. Din oștirea sa au făcut parte nu doar boierii și slujitorii, ci și țărani. A reconstruit cetăți vechi, precum cetatea Romanului, dar a ridicat și cetăți noi, precum Soroca și Orhei. Totodată, el a stabilit relații externe, care să asigure o cât mai mare independență a țării. În această fază a domniei sale, el s-a apropiat de Polonia dar s-a îndepărtat de Ungaria și Țara Românească încercând să cucerească Chilia și de Cetatea Albă, deținute de regele Ungariei, Matei Corvin. Acesta din urmă, revoltat de îndrăzneala lui Ștefan, a pornit o campanie militară împotriva Moldovei. Confruntarea decisivă a avut loc aproape de Baia, în decembrie 1467 campania terminându-se cu victoria moldovenilor.

Ștefan cel Mare

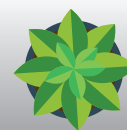

Vlad Țepeș

Câțiva ani mai târziu, în urma unei intervenții a lui Ștefan în Țara Românească, Mahomed al II-lea a organizat o mare expediție împotriva sa. Bătăliile au avut loc în 1474 la Podul Înalt și în ianuarie 1475 la Vaslui, pe care Ștefan le-a câștigat, dar în fața presiunii otomane Ștefan avea nevoie de aliați. Doar Matei Corvin s-a arătat dispus să-l ajute în schimbul acceptării suzeranității ungare. În iulie 1476, turcii au pornit împotriva Moldovei campania finalizându-se cu bătălia la Războieni. Deși învins, Ștefan a intrat în Țara Românească și l-a alungat pe Laiota Basarab înscăunându-l pe Vlad Țepeș în noiembrie 1476. După ce noul sultan încheiase în 1483 un tratat cu Ungaria, ca aceasta să nu-l mai sprijine pe Ștefan, sultanul Baiazid al II-lea a cucerit cetățile Chilia și Cetatea Albă în vara anului 1484. Lipsit de sprijin extern, Ștefan a fost nevoit să ducă tratative cu otomanii obligându-se la plata unui tribut anual între anii 1486–1489 și trimițându-și fiul Alexandru ostatic la Constantinopol. În 1492, noul rege polonez, Ioan Albert a vrut să-l înlăture pe Ștefan de pe tron, dar în bătălia de la Codrii Cosminului din august 1497 Ioan Albert a fost învins. Ștefan cel Mare murit în jurul vârstei de 70 de ani la 2 iulie 1504, fiind înmormântat la Mănăstirea Putna, pe care, pe lângă alte zeci de mănăstiri, el însuși a ctitorit-o.

Contemporan cu Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș a devenit domn al Țării Românești la doar 17 ani, în 1456. Numit și Vlad Drăculea, pentru că era membru al Ordinului Dragonului, Vlad Țepeș petrecuse împreună cu fratele său, Radu cel Frumos, mai mulți ani ca ostatici la curtea sultanului Murad al II-lea. Ajuns pe tron, și-a răzbunat

LECȚII LA DISTANȚĂ

moartea tatălui trăgând în țepă adversarii săi, printre care au fost și negustori transilvăneni sași. De aceea, aceștia au răspândit în toată Europa imaginea unui domnitor crud și setos de sânge inspirându-l mai târziu pe scriitorul irlandez Bram Stoker în crearea figurii contelui Dracula. În 1459, Vlad Țepeș, a refuzat să mai plătească tribut turcilor și, în 1460, Vlad Țepeș a încheiat o alianță cu Matei Corvin organizând o campanie surpriză în teritoriul otoman în iarna dintre anii 1461–1462. Reacția sultanului a fost o campanie militară de proporții împotriva lui Vlad. În fața invaziei otomane, Vlad Țepeș a aplicat tactica hărțuirii, adică otrăvirea fântânilor și arderea grânelor. În noaptea de 16 spre 17 iunie 1462, Vlad i-a învins pe turci lângă Târgoviște. Spre deosebire de Vlad Țepeș, care dorea continuarea luptei antiotomane, fratele său, Radu cel Frumos oferea boierilor pacea și prietenia cu sultanul. Aceștia au trecut astfel de partea lui Radu cel Frumos, iar Vlad Țepeș a fost nevoit să se refugieze în Transilvania și să ceară sprijin aliatului său, Matei Corvin. Dar regele ungar, din interese de moment, a hotărât să-l recunoască ca domn pe Radu cel Frumos, iar pe Vlad Țepeș l-a arestat sub acuzația de trădare. Timp de 12 ani, Vlad a fost închis la Visegrád și abia la intervenția lui Ștefan cel Mare a fost eliberat și recunoscut ca domnitor, pentru a treia oară, în 1475. A mai domnit însă doar un an, pentru că la sfârșitul lunii decembrie 1476 a fost asasinat de susținătorii politici de supunere față de Imperiul Otoman. Se presupune că trupul lui Vlad Țepeș ar fi fost îngropat la Mănăstirea Snagov, pe o insulă din apropierea Bucureștiului, dar examinările specialiștilor nu au confirmat această supoziție.

Lect. dr. Petru Weber, Catedra de limba și literatură română, Universitatea din Szeged

DIN TRECUTUL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

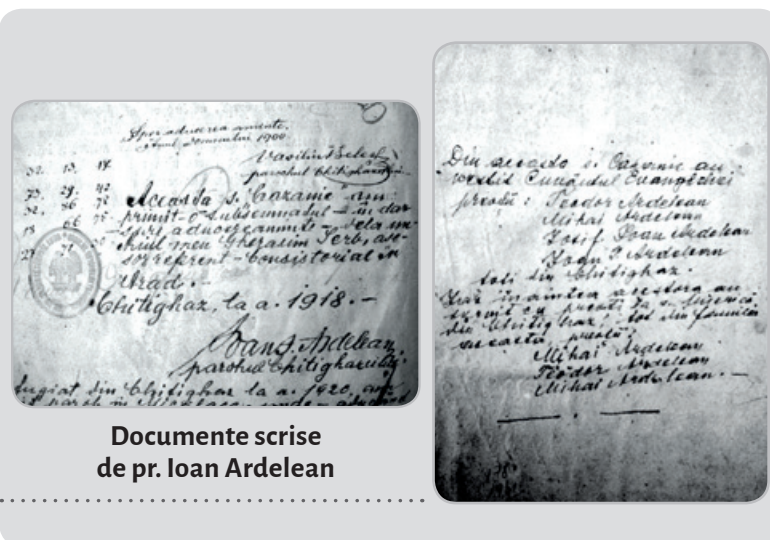
Personalități importante
din Chitighazul de odinioară

Comuna Chitighaz, fiind acum 100 de ani o localitate cu o importantă comunitate românească, a avut cinci delegați la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918. Aceștia au fost: preotul *Ioan Iosif Ardelean*, învățătorul *Valeriu Maghier* și economiștii *Petru Sântău*, *Vasile Gros*, *Petru Bujigan*. Numele acestora sunt consemnate în credenționalele delegaților de la Alba Iulia.

Despre cei trei economiști nu avem mai multe informații, însă despre învățătorul *Valeriu Maghier* știm că s-a născut pe 28 mai 1890, la Holod, și a terminat Preparandia din Oradea. A fost învățător în Chitighaz, iar după 1918 și-a continuat profesia de învățător la grupul de sălașe dintre Arad și Pecica. A decedat în 1975, la Lăzăreni (jud. Bihor).

Avem însă mult mai multe informații despre preotul *Ioan Iosif Ardelean*, care s-a născut la 4 ianuarie 1883, în Chitighaz, într-o familie care a dat 7 generații de preoți ortodocși. Părinți i-au fost: preotul *Iosif Ioan Ardelean* (autorul Monografiei Chitighazului) și *Maria*, născută *Iovănescu*. Au fost în total patru frați. Școala primară a făcut-o în comuna natală, iar liceul la Sarvaș. Examenul de maturitate l-a luat la Budapesta, după care s-a înscris la Institutul Teologic din Arad. A terminat studiile în anul 1903 și s-a căsătorit cu *Elena Mihulin*, fiica preotului *Augustin Mihulin* din Sebiș, cu care a avut 3 copii. La scurtă vreme după căsătorie, *Ioan Ardelean* a fost hirotonit și numit preot la Ineu, însă, din motive pe care nu le cunoaștem, nu a rămas prea mult în această localitate, preferând să se întoarcă în satul său natal, și să slujească alături de tatăl său ca preot la biserica ortodoxă de aici.

În timpul Primului Război Mondial, preotul *Ioan Ardelean* a activat pe diferite fronturi, în calitate de preot militar. Întors de pe front, participă ca delegat la Marea Adunare de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918, însă la întoarcere are surpriza să-și găsească familia arestată. Poate că și această persecuție a contribuit la decizia lui, din anul

Documente scrise
de pr. Ioan Ardelean

1920, când a fost trasată definitiv frontiera româno-maghiară, de a se muta definitiv în România. Din familia Ardelean au venit în România ambii preoți, atât tatăl *Iosif Ardelean*, văduv, cât și fiul, *Ioan Ardelean*, cu soția și copiii săi. Preotul *Iosif Ioan Ardelean* a slujit, până la moarte, la biserica ortodoxă română din Sâmbăteni, unde a și fost înmormântat.

Ioan Ardelean a fost numit preot II la Parohia Micălaca Veche, a funcționat pe lângă părintele *Iustin Dascăl*, la Biserica „Sf. Mare Mucenic Gheorghe” din Micălaca Veche și ca preot militar al garnizoanei din Cetatea Aradului. După moartea pr. *Iustin Dascăl* a rămas el preot paroh în Micălaca Veche până la sfârșitul vieții.

Activitatea lui ca preot s-a manifestat în toate direcțiile. După cum notează pr. Gh. Căvășdan în monografia parohiei, „a fost un foarte bun păstor de suflete, veșnic cu vorbă bună și blândă, oricând gata a da un sfat bun”. A administrat cu multă pricepere averea parohiei și de numele lui se leagă o mulțime de lucrări înfăptuite în timpul păstoririi sale, în folosul bisericii și a credincioșilor din parohie. Dintre acestea menționăm construirea, în 1925, după ce ajunge paroh, a Casei de cultură a bisericii ortodoxe române din Micălaca Veche. În 1930, tot la inițiativa și sub directa coordonare a preotului paroh *Ioan Ardelean* s-au făcut reparații mari la exteriorul și în interiorul bisericii. Talentul său organizator s-a împletit în mod fericit cu gustul său artistic și cu anumite cunoștințe de pictură, care îl fac pe pr. *Ioan Ardelean* să picteze el însuși icoanele prăznicare ale bisericii și „Punerea în mormânt”, de la mormântul Domnului. În biroul său din casa parohială, pr. *Ioan Ardelean* și-a petrecut multe ceasuri notând vreme de 20 de ani – asemenea tatălui său, autorul monografiei comunei Chitighaz – o cronică a evenimentelor mari și mici din viața bisericii și localității. Lucrarea de 17 file, caligrafiată frumos, se intitulează „Cronica parohiei Micălaca Veche”. Vreme de 15 ani a fost consilier economic la Episcopia Aradului. Încă din 1920, a făcut parte, ca deputat, din primul parlament al României întregite. În perioada 1933–38 îl găsim din nou deputat. Nu i-a uitat nici pe ceilalți români refugiați în 1920 din Ungaria, intervenind pentru colonizarea celor din Julia, Chitighaz și Cenadul Unguresc pe moșia Utviniș și Iratoș.

Ioan Ardelean s-a stins din viață în 18 martie 1949 și a fost înmormântat în cimitirul din Micălaca.

Bibliografie:

Kétegyháza. Száz magyar falu könyvesháza, Budapest, 2002

Chitighaz, Pagini istorico-culturale (În amintirea lui Iosif Ioan Ardelean), Publicația Comunității Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria, Budapesta, 1993

Colta, Elena Rodica, *Ioan I. Ardelean (1883–1949), un prestigios urmaș al preotului Iosif Ioan Ardelean din Chitighaz*, În: Simpozion, Julia, 2011

Becan, Aurel, *Români din Ungaria participanți la făurirea Marii Uniri din 1918*, În: Lumina, Julia, 2018

Plantă de leac din luna mai – Rostopasca

Chelidonium majus în latină, rostopască, crucea-voinicului, iarbă-rândunicii, iarbă de negi sau negelariță, *vérehulló fecskefű* în maghiară, este recomandată ca remediu în peste 150 de afecțiuni, de la dermatoze banale, la temutul cancer sau la infecțiile virale.

Se spune că Albrecht Dürer ar fi pictat această plantă în semn de mulțumire că l-a scăpat de malarie. După ce la sfârșitul anului 1520 încheiase șederea sa în Țările de Jos, în aprilie 1521, artistul avea simptome de febră ridicată. A fost mult timp bolnav. În 1526 pictează *Chelidoine*, dar nu putem ști cu certitudine dacă a avut malarie și dacă planta aceasta l-a ajutat să își prelungească viața cu cei doi ani pe care i-a mai trăit. Medicul grec Dioskurides Pedanios, autorul primului ierbar, „*De materia medica*”, în secolul I, vorbește despre planta care are numele *chelidonium*, „*chelid n*” însemnând *rândunică* în limba sa. Numele acesta e în legătură cu faptul că planta înflorește odată cu venirea rândunecilor și va continua să înflorească până la plecarea lor. Dacă un pui are ochii bolnavi, mama rândunică îi aduce această plantă pentru a-l vindeca. Alți cercetători consideră că numele plantei vine de la grecescul „*kelido*”, care înseamnă „*a păta*”, cu referire la sucul portocaliu care lasă urme maronii pe piele. Termenul a fost preluat în limba latină, „*celidonia*”, și de aici „*Chelidonium majus*”, mare, în opoziție cu „*chelidonium mic*” pe care unii îl cunosc drept „*salătaboglárka*” sau „*Ficaria verna*”. Ambele plante erau folosite încă din Antichitate pentru afecțiunile pielii. Sunt considerate plante toxice fiindcă o întrebuințare abuzivă poate să cauzeze răni și chiar otrăviri. Studii in vitro au demonstrat faptul că extractul alcoolic din rostopască are proprietăți antivirale asupra virusului Herpes simplex.

Numele „rostopast” este de origine ucraineană, poloneză sau croată, dar istoricul Alexandru Papadopol-Calimah sugerează și o origine dacă. El remarcă unele asemănări ale numelor dace de plante cu cele folosite de poporul român. Ca o măsură de siguranță, lăsând studiul în seama erudiților în materie, este păcat să trecem cu indiferență pe lângă rostopască. Putem să rupem câte o tulpiniță și să atingem cu seva portocalie vreun neg supărător. Dacă repetăm tratamentul mai multe zile la rând, e foarte posibil ca negul să dispară.

Revenind la artistul plastic Albrecht Dürer și la recunoștința acestuia pentru rostopască, întâmplător sau nu, între anii 1997–2001, a funcționat un grup de artă recentă românească numit Rostopasca. Deși grupul de factură dadaistă s-a dizolvat, artiștii care l-au inițiat, Nicolae Comănescu, Dumitru Gorzo, Monica Vătămanu, sunt astăzi pictori maturi și se bucură de recunoaștere internațională.

Sursa : <https://www.docjones.de/wirkstoffe/schoellkraut>

Daniela Guleș, Catedra de română, Seghedin

Albrecht Dürer, Chelidoine, 1526

Poze din grădina autoarei

Ce bine că te-am găsit...

Trăim într-o lume de semne subtile, iar semnificația lor poate fi de multe ori fascinantă. Este interesant modul în care se manifestă fiecare anotimp. Spre exemplu: florile copacilor ce înflorește primăvara cu acel miros de reînnoire, acea căldură a frumosului al miracolului. În parcul orașului, printre aglomerări de necunoscuți, o fetiță îmbrăcată într-o rochiță roșie, curioasă de florile și mirosul acestora, când tocmai o floare s-a desprins din copacul ce pictează cerul violet, se îndepărtează de mama ei, ajungând tot mai aproape de noi.

Și acum îmi amintesc cum în urmă cu câțiva ani, într-o toamnă ploioasă, un bun prieten de al meu s-a mutat alături de familia lui în alt oraș. Această situație nu ne-a împiedicat să ținem legătura, vorbeam aproape zilnic, încât relația noastră de prietenie era la fel de strânsă ca la început. Distanța dintre noi, orașele în care locuim fiecare era prea mare, astfel am hotărât să ne întâlnim la

jumătatea drumului. Drumul străbătut mi s-a părut foarte lung, deoarece eram nerăbdătoare să îl întâlnesc. În drum spre parcul în care am hotărât să ne întâlnim, i-am trimis un mesaj în care i-am spus că nivelul bateriei este foarte scăzut și e posibil ca telefonul să se închidă. Atunci el m-a sunat și m-a întrebat cum mă poate găsi, iar eu am reușit să-i spun, că port un palton galben. Ajungând, parcul era stăpânit de creaturi ciudate: vampiri, copii pictați pe fețe și multe fete îmbrăcate în galben, care dansau în mijlocul paradei. În depărtare am zărit o fetiță îmbrăcată în roșu, care strângea frunzele colorate în coșul ei împletit. În același timp, îmi căutam telefonul în buzunar și îl priveam dezamăgită, deoarece ecranul era negru. Uitându-mă la negrul ecranului, care încerca să mă absoarbă, zăresc un chip și un glas cunoscut: „Ce bine că te-am găsit!”

Înainte să îmi dau seama că este prietenul meu, stăteam îmbrățișați în mijlocul necunoscuților, când fetița îmbrăcată în roșu a ridicat frunza ce s-a așezat la picioarele noastre.

Anita Laszlo

Teatrul Național București: Spectacole on-line cu acces gratuit

Așteptată și solicitată de cei mai mulți dintre iubitorii de teatru, difuzarea online a unor spectacole de teatru din repertoriul TNB a debutat începând cu data de vineri, 24 aprilie 2020. Timp de trei zile, în fiecare week-end de aici încolo, nu doar spectatorii din București, ci și cei din întreaga țară, precum și cei de peste hotare vor putea urmări câte un spectacol de referință din repertoriul TNB, anunță un comunicat al instituției.

Lista titlurilor propuse spre difuzare online include atât spectacole care au ținut afișul cu mare succes în stagiunile trecute, fiind în prezent scoase din repertoriu, cât și unele piese care se vor juca în continuare odată cu redeschiderea sălilor de teatru.

De vineri până duminică, timp de 3 zile la rând, se va difuza același spectacol, cu câte o singură reprezentație pe zi: vineri de la ora 16.00, sâmbătă de la ora 18.00 și duminică de la ora 18.00.

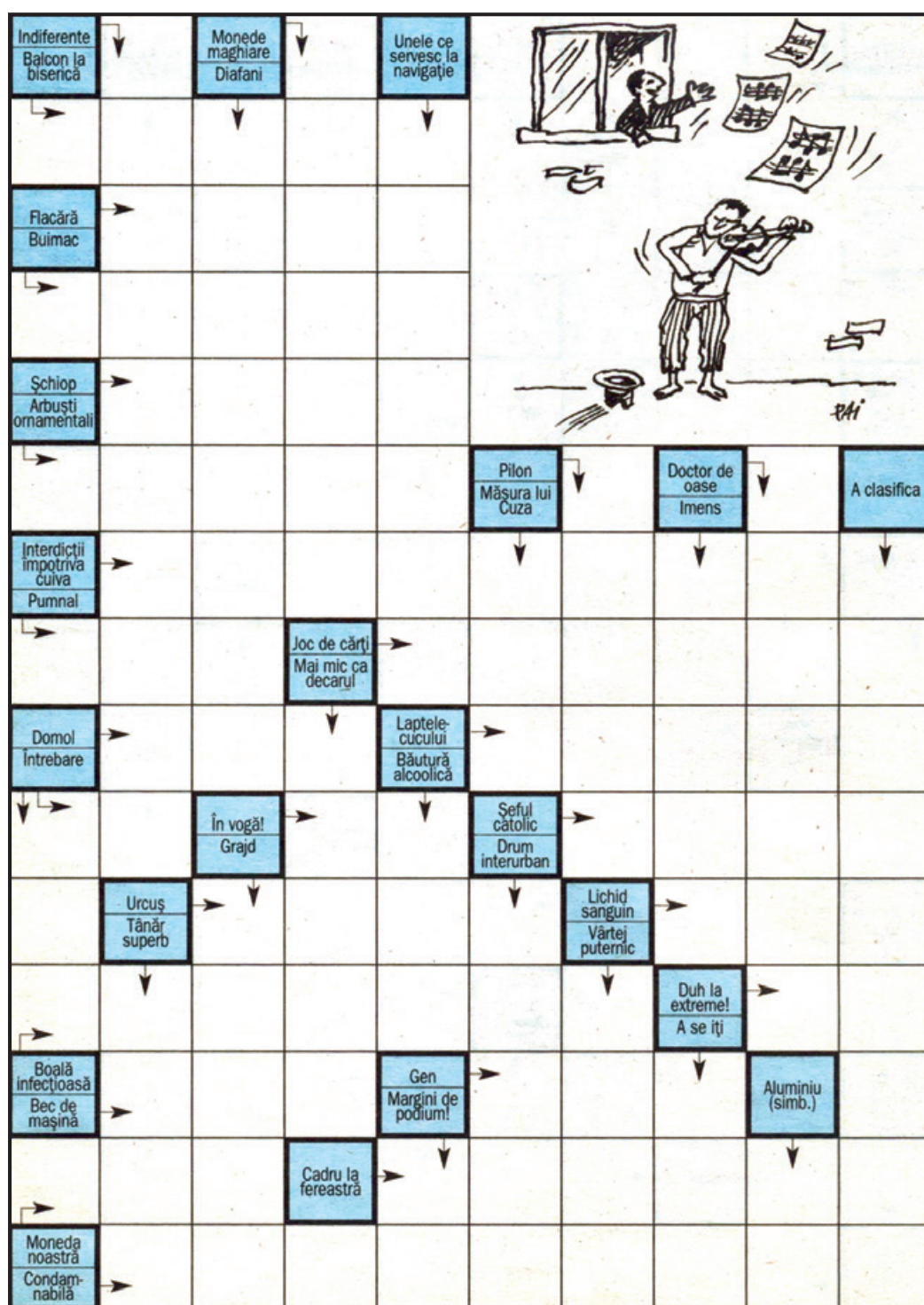
Difuzarea spectacolelor va fi asigurată online pe canalul Youtube și de pe pagina de Facebook a TNB.

Spectacolele vor putea fi vizionate doar live, în datele și la orele anunțate.

Difuzarea online a spectacolelor va include titluri ca: *Furtuna*, după William Shakespeare și *Vizita bătrânei Doamne* de Friedrich Dürrenmatt, ambele în regia lui Alexander Morfov, *Două loturi*, adaptarea după I.L. Caragiale și regia semnată de Alexandru Dabija, *Allegro, ma non troppo...* de Ion Minulescu, regia Răzvan Popa, *Dumnezeu se îmbracă de la second-hand* de Iulian Margu, regia Ion Caramitru, *Năpasta* de I.L. Caragiale, regia Radu Afrim, *Take, Ianke și Cadîr* de Victor Ion Popa, regia Grigore Gonța și spectacole din cadrul Programului 9G.

Integramă

NOȚIUNI

Glume

– Deținut, de ce nu vine nimeni să te viziteze?
Ce, tu n-ai rude?

– Cum să nu, am, dar sunt deja aici, toți...

– Fratele meu stă ore în șir în fața oglinzii cu ochii închiși!

– Păi de ce?

– Vrea să se vadă în oglindă, cum arată atunci când doarme!

Se duce o blondă la cazino și spune:

– Vreau să pariez pe 2 numere... dar, ca să câștig, trebuie să mă dezbrac.

Toți sunt de acord. Se dezbracă și aruncă zarurile.

– Am câștigat! Am câștigat!, începe să se bucure ea. Apoi... ia banii și pleacă.

Un dealer zice către un coleg:

– Tu ai văzut zarurile pe care le-a aruncat?

– Nu... credeam că le-ai văzut tu!!!

MORALA:

Nu toate blondele sunt proaste, dar bărbații tot bărbați rămân.

Ce ar fi culmea să pățească un apicultor?

Să-i plece toate albinele în luna de miere.

– Șeful nostru a organizat ieri un campionat la Solitaire!

– Și? Ce premii au luat participanții?

– Locul 1, 2 și 3 au fost dați afară!

Șeful spre angajat:

– Tot ce faci, faci încet... ÎNNNNNNNCEEEEEET!

Cândești încet, scrii încet, vorbești încet, te miști încet! Faci vreun lucru repede?

– Da, obolesc repede!

Doi ardeleni pe marginea unei străzi.

Unul zice:

– Vrei să-ți arăt că eu pot trece strada asta în 10 minute.

– Dar ce, mă, ești fulger?

Dezlegarea integramei din numărul anterior

MIGALĂ: D; M; R; O; V; PERICULOSI; PARADA;
AC; GARA; ASARA; SACI; ILAR; II; URATOR;
RELATA; IA; PILON; TAIS; O; OSIRIS; P; PANICA;
ASI; NG; ICOSAR; STAB; IDILA; ITAM; AN; T;
RC; IERTARI; INTONATII.

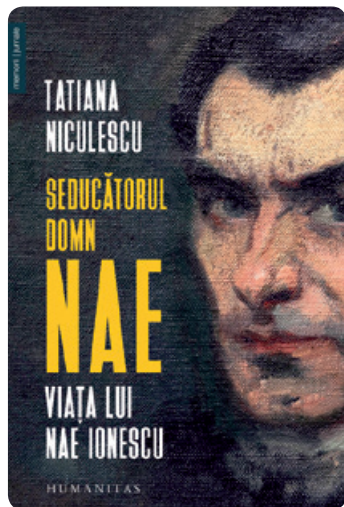
Dezlegarea acestei integrame o găsiți în numărul următor!

RECOMANDĂRILE
NOASTRE– lectură, teatru,
film, internet

Lectură

Tatiana Niculescu:
Seducătorul domn Nae.
Viața lui Nae Ionescu

Un profesor de filozofie născut la Brăila spre sfârșitul secolului XIX devine în anii României Mari maestrul unei generații strălucite de gânditori și scriitori a căror faimă va depăși granițele țării. Printre ei, Mircea Eliade, Emil Cioran, Mihail Sebastian, Constantin Noica. Apariția lui vulcanică într-o Românie abia încheiată politic și teritorial are efectul unei mutații de destin.

Îi place să i se spună Nae. Împământenește un limbaj teologic românesc, face din predarea filozofiei o împărtășire a înțelepciunii, le deschide studenților gustul pentru metafizică și gândire speculativă, învigoarează scrisul gazetăresc, participă la primele mari proiecte editoriale românești, se implică în mișcările de tineret, e mândru să fie sfetnic de taină al regelui Carol II. Cu inteligența, umorul și farmecul lui aparte își conduce discipolii pe cărări politice periculoase.

Este deopotrivă venerat și detestat: un seducător al minților și al inimilor, pentru care Maria Cantacuzino (Maruca), prietena reginei Maria, e gata să se sinucidă.

Imensul orgoliu intelectual îi este zeu și călăuză în toate contradicțiile existenței sale.

La 130 de ani de la nașterea lui Nae Ionescu, această carte-portret este o incursiune pasionantă în aventura unei vieți care nu și-a epuizat niciodată misterele.

Cartea va apărea în luna mai la Editura Humanitas.

O VOCE ROMÂNEASCĂ

– viața și tradițiile românilor
din Ungaria

4 MAI (Szabó Zsolt)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: De dor și drag – emisiune de muzică populară realizată de Zoe Fuicu (Radio Timișoara) 17.55: Încheiere

5 MAI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.30: Femei celebre – Marieta Gavra 17.45: Legende Banatului 17.55: Încheiere

6 MAI (Ștefan Crâsta)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.20: Clubul suporterilor 17.55: Încheiere

7 MAI (Tiberiu Boca)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.20: Revista presei 17.30: Reportaje, interviuri 17.55: Încheiere

8 MAI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Sport 16.25: File de calendar 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.15: EU aleg România – Istoria românilor în 100 de momente esențiale 17.25: Galeria interpreților de muzică populară / Radio România 17.55: Încheiere

9 MAI (Szabó Zsolt)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al celor neoprotestante 16.20: File de calendar 16.25: Reportaje, interviuri 17.00: De dor și drag – emisiune de folclor realizată de Daniela Băcilă / Radio Timișoara 17.55: Încheiere

10 MAI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: „În lumea credinței” – emisiune religioasă ecumenică 17.00: File de calendar 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

O VOCE ROMÂNEASCĂ –
EMISIUNE RADIOFONICĂ
ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Zilnic între orele 16.00–18.00 pe undele medii cu frecvențele de 873 kHz și 1188 kHz. Pe internet la adresa: <http://www.mediaklikk.hu> (în direct la „Élő műsor/Nemzetiségi rádió”) sau în arhivă la adresa <http://www.mediaklikk.hu/musor/roman>

Contact:

MTVA Studioul din Seghedin
6722, Blv. Kossuth Lajos nr. 29.
Tel.: +36-62/549-201; +36-62/333-766
e-mail: roman@radio.hu

Abonați-vă la
e-FOAIA
la prețul
de anul trecut!

„E-Foaia” este varianta electronică a „Foi” tipărite. Cititorii „E-Foi” vor avea avantajul că vor putea citi paginile revistei în color și cu o zi mai devreme decât ceilalți abonați. „E-Foaia” cuprinde și acele articole și fotografii, care în ediția online nu apar. „E-Foaia” este realizată în format PDF și poate fi citită cu programul gratuit Adobe Reader, cu ajutorul căruia puteți să căutați expresii sau conținuturi, dar puteți și printa toată revista.

Abonamente la „E-Foaia”:

3 luni – 1200 ft

6 luni – 2000 ft

12 luni – 3500 ft

CUVÂNTUL SĂPTĂMÂNII

dexonline

Dicționare ale limbii române

EXALA, *exál*, vb. I. Tranz. 1. A emite, a împrăști, a degaja vapori, mirosuri etc.; a emana (1). 2. Fig. A exterioriza, a manifesta, a exprima. [Pr.: *eg-za-*] – Din fr. *exhaler*, lat. *exhalare*.

UMOR

c. PATRĂȘCU

**ecranul
nostru**

miercuri, 6 mai, Duna TV, ora 7.10

miercuri, 6 mai, Duna World, ora 13.45

În prima emisiune în limba română din luna mai a postului public de televiziune din Ungaria veți putea vedea un montaj realizat cu prilejul bacalaureatului, care de această dată se desfășoară în condiții speciale și la Liceul „Nicolae Bălcescu” de la Jula. De asemenea, veți putea afla cum merge mai departe activitatea la redacția „Foaia românească”, care și în aceste împrejurări grele ajunge la cititorii săptămână de săptămână.

Realizator: Ștefan Crâsta

ADRESE UTILE

REPREZENTANȚE

Uniunea Culturală a Românilor
din Ungaria (UCRU)

5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8

Tel./fax: (+36-66) 463-079

Președinte: Marius Maghiaru

E-mail: uniuneaculturala@gmail.comWebsite: www.romanul.hu

Autoguvernarea pe Țară
a Românilor din Ungaria (AȚRU)

5700 Jula, str. Eminescu nr. 1

Tel./fax: (+36-66) 463-951

Președinte: Gheorghe Cozma

E-mail: atru@globonet.huWeb: www.atruroman.hu

MISIUNI DIPLOMATICE

Ambasada României

1146 Budapesta, str. Thököly nr. 72

Tel.: (+36-1) 384-8394

Telefon mobil de permanență:

(+36 30) 535 69 12

Vă rugăm să folosiți acest număr de telefon pentru a comunica situații deosebite (ex: accidente, decese, răni, dispariții de persoane), care reclamă urgență - la acest număr de telefon nu se fac programări și nu se furnizează informații consulare.

Ambasador: Marius Lazurcă

Website: <http://budapesta.mae.ro/>E-mail: budapesta@mae.ro

Consulatul General al României

6720 Seghedin, str. Kelemen nr. 5

Tel./fax: (+36-62) 424-431,

(+36-62) 424-429

Telefon mobil de permanență:

(+36 30) 6777 980

Consul general: Daniel Banu

Website: <http://szeged.mae.ro>E-mail: szeged@mae.ro

Consulatul General al României

5700 Jula, str. Munkácsy nr. 12

Tel.: (+36-66) 465-130

Fax: (+36-66) 465-142

Telefon mobil de permanență:

(+36-30) 635-7181

Consul general:

Florin Trandafir Vasiloni

Website: <http://gyula.mae.ro/>E-mail: gyula@mae.ro

INSTITUȚII CULTURALE

Institutul Cultural al României
la Budapesta

1146 Budapesta, str. Izsó nr. 5

Tel.: (+36-1) 383-2693

Director: Simona Tănăsescu

E-mail: romankulturalis.intezet@upcmail.huWeb: www.icr.ro/budapesta

Institutul Cultural al României
la Budapesta – filiala Seghedin

6720 Seghedin, piața Dugonics nr. 2.

E-mail: szeged@icr.ro

Institutul de Cercetări
al Românilor din Ungaria

5700 Jula, str. Gh. Doja nr. 8

Tel./fax: (+36-66) 463-079

Director: dr. Maria Berényi

E-mail: romanintezet@gmail.comWeb: www.romanintezet.hu

Centrul de Documentare
și Informare al AȚRU

5700 Jula, str. Sáros nr. 17

Director: Mariana Negreanu Vetró

E-mail: info@dokkozpontgyula.hu

Cum trăiește comunitatea românilor din Ungaria în vremea pandemiei?

Andreea Abrudan,

directoarea Casei de cultură din Chitighaz și viceprimarul localității:

— În starea actuală în care ne aflăm, Casa de cultură din Chitighaz nu are nici o activitate. Toate programele culturale au fost anulate, iar cursurile și alte întâlniri au fost amânate. Cu toate acestea se fac însă lucrări de întreținere, fiind clădirea închisă. Referitor la viața satului, aceasta funcționează în mod normal, oamenii sunt calmi, țin cont de restricții. La grădinița din localitate se fac și acolo lucrări de întreținere, creșa este închisă la fel ca celelalte instituții de învățământ, unde munca de predare se face online. La fabrica de confecții a primăriei se lucrează, croitoresele de acolo au confecționat pe această perioadă măști de protecție pentru toți locuitorii satului. Se fac regulat dezinfectii în locurile publice, iar angajații grădiniței și angajații sociali ai primăriei duc mâncare la vârstnici și la copii. Regulile se respectă foarte strict. Primăria are audiență cu publicul trei zile pe săptămână, la geam, între orele 8.00–10.00. Vârstnicii pot suna la primărie să ceară ajutor și li se trimit oameni care să le facă cumpărăturile sau muncile de care nu sunt capabili, etc. Noi am avut la Chitighaz în izolare la domiciliu aproximativ 10 locuitori, care au venit din străinătate, dar nu am avut până la ora actuală nici un caz de Covid-19 în sat la noi.

Gheorghe Sferle,

angajat al Primăriei din Micherechi și al poliției civile locale:

— Primăria localității se ocupă regulat de dezinfectarea locurilor publice din sat, cu supravegherea poliției locale. Sunt dezinfectate stațiile de autobuz, gara, băncile publice, piața, parcurile magazinelor și ale instituțiilor publice. Totul funcționează conform regulilor cerute de autorități, între orele 9.00–12.00 au dreptul să meargă la cumpărături vârstnicii, tinerii respectă aceste ore și stau acasă. Străzile sunt pustii, copiii sunt ținuti acasă. Primăria asigură mâncare pentru toți vârstnicii care nu au pe nimeni, dar și mulți copii primesc mâncarea acasă, precum și cei nevoiași. Locuitorii pot cere ajutor de la primărie pentru orice lucrări, dacă nu au cine să le taie iarba sau lemnele, dacă trebuie să le facem cumpărăturile de la magazin sau farmacie. Primăria a procurat material și a cusut cu femei din sat măști pentru fiecare casă, câte patru bucăți pentru protecția tuturor. Am avut și 6 locuitori în izolare la domiciliu, dar cazuri de boală nu au fost. Viața nu stă în loc, totul merge mai lent și cu mai multă răbdare, atenție și conștiință din partea tuturor. Se păstrează distanța la farmacie, la dispensar, la magazine și se stă la rând cu răbdare. Această pandemie ne dă și o lecție prin care să fim mai atenți unii cu alții, să avem mai multă răbdare și dragoste față de semenii noștri.

Zsolt Goron,

agricultor, Micherechi:

— La agricultorii din Micherechi cu sere nu s-a schimbat mare lucru. Eu personal lucrez în sere la fel ca înainte. Ceea ce s-a schimbat din cauza carantinei este faptul că oamenii nu au bani, nu mai avem aceeași consumatori și piața de desfacere este mai slabă. În schimb, sătenii noștri lucrează în familie, acum fiind și copiii acasă ajută și aceștia la sere asemenea cum era mai demult, fără zilieri. Sătenii care sunt mai în vârstă însă, din cauza lipsei de zilieri veniți aici la lucru din România, au abandonat anul acesta semănatul castraveților în sere. Pentru aceștia este într-adevăr o pierdere. În rest, fiecare își caută piața de desfacere ca să poată să-și vândă marfa cât mai bine.

Maria Marc,

proprietar de camping la Julia:

— În camping totul este mort acum, la fel cum și tot turismul din orașul Julia. Sună clienții că ar veni cu drag, dar nu se știe dacă în această vară va mai exista această posibilitate. Eu stau singură la camping, ca de obicei, cu poarta deschisă, însă nu vine nimeni, abia trec pe stradă niște oameni. Lucrez în fiecare zi la curte, tai iarba, aranjez florile, fac lucrările de întreținere care trebuie făcute în fiecare primăvară, dar de data aceasta singură. Nu vine nimeni la lucru, doar fiul meu trece pe aici și mă ajută, în rest totul este pustiu. Dacă nu se deschide strandul din Julia, cu siguranță nu vor fi nici clienți în camping. Eu personal, fiind în vârstă, merg rareori la magazin, doar o dată pe săptămână, pentru că nu am mari pretenții. În schimb, de la Paște încoace merg la biserică. Biserica noastră ortodoxă e goală, stau într-un colțisor al meu singură, mă dezinfectez pe mâini și când merg la biserică și când ajung acasă. Pentru mine, de 50 de ani încoace biserica este a doua mea casă, așa că de când merg la biserică mă simt mult mai bine. Înainte de asta nu știam în ce zi suntem, eram cu totul derutată. Mă rog la Dumnezeu pentru toți, că doar El poate face să fim bine. Nu am încredere nici în vaccin și în nimic altceva, doar Dumnezeu poate să ne dea gând bun, sănătate și să ne ferească pe toți de cele rele.

A.B. – E.Ș.

